

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Pääsääntöisesti oppivelvollisuuslakiin suunnitellut muutokset vaikuttavat hyviltä ja tarpeellisilta. Myös pajatoiminta oppivelvollisuuskoulutuksen väliaikaisena vaihtoehtona on hyvä ehdotus. Tietyt kohdat vaativat mielestämme kuitenkin tarkennusta.

Ensimmäinen tarkennusta vaativa kohta on oppivelvollisuuden korvaavan pajatoiminnan keston rajaaminen kahteen kuukauteen. Jos eronneeksi katsomisen tai ilman opiskelupaikkaa jäämisen jälkeen opiskelija hakeutuu esimerkiksi jatkuvan haun tai yhteishaun kautta toisen asteen koulutukseen, mutta opintojen alkamisajankohta ajoittuu yli kahden kuukauden päähän, olisi hyvä, että oppivelvollinen voisi suorittaa oppivelvollisuuttaan pajatoiminnassa myös pidempäänkin kuin kaksi kuukautta - käytännössä sen ajan, kun tämä odottelee toisen asteen koulutuksen alkamista. Kahden kuukauden opiskelupaikan osoittamisen määräaika on ollut nykyinsäädännössä epäselvä. Opetusministeriö kertoo sivuillaan, että kahden kuukauden määräajan suhteen voidaan käyttää harkintaa niissä tilanteissa, joissa vaikkapa odotetaan hakutuloksia ilman opiskelupaikkaa olevan oppivelvollisen osalta. Voisiko tätä samaa harkintaa käyttää myös pajatoiminnan keston osalta?

Lakitekstissä sanamuoto kahden kuukauden määräajasta on esitetty ehdottomana. Tässä on ristiriita käytännön ja lakitekstin välillä. Käytännössä kahden kuukauden aikaa venytetään säännönmukaisesti niissä tapauksessa, joissa opiskelija esimerkiksi odottelee opiskelujen alkamista. Tästä syystä pajatoiminnan kestoa ei ole syytä rajata kahteen kuukauteen, vaan koko siihen aikaan, minkä oppivelvollinen odottelee oppivelvollisuuskoulutuksen alkamista.

Mikäli pajatoiminnan kestosta säädetään kahden kuukauden määräajaksi, voisi seuraavanlainen skenaario olla mahdollinen:

Oppivelvollinen katsotaan eronneeksi ammatillisesta koulutuksesta maaliskuun alussa. Asuinkunnan valvontavastuu alkaa ja oppivelvollinen ohjataan pajatoimintaan suorittamaan oppivelvollisuuttaan kahden kuukauden ajaksi. Tänä aikana oppivelvollinen hakeutuu jatkuvan haun kautta ammatilliseen koulutukseen. Opiskelupaikka kuitenkin osoitetaan yhden kuukauden eli toukokuun ajaksi TUVA-koulutukseen, minkä jälkeen oppivelvollinen aloittaa jälleen uudet opinnot seuraavana syksynä ammatillisessa koulutuksessa. Olisiko hyödyllisempää, jos oppivelvollinen voisi tämääntyypisissä tapauksissa olla lukuvuoden kevään ajan mukana pajatoiminnassa ja aloittaa uudet ammatilliset opinnot syksyllä ilman kuukaudeksi osoitettua paikkaa TUVA-koulutuksessa? Kolmen eri oppivelvollisuuspaikan välillä pallottelu ei kuulosta oppivelvollista opiskeluun sitouttavalta menettelyltä. Oppivelvollisuusopiskelun ulkopuolelle tippuvat nuoret ovat usein hyvin haavoittuvassa asemassa, ja heillä on elämässään monenlaisia haasteita. Useamman oppivelvollisuuspaikan välillä pallottelu ei tule olemaan hyvä ratkaisu näiden nuorten kohdalla, jotka kaipaavat ja tarvitsevat pysyvyyttä.

Oppivelvollisuuden keskeyttämistä koskien olisi hyvä, että laista nykyistä selkeämmin ilmenee, että opiskeluoikeutta ei oppivelvollisuuden keskeytyksen aikana ole.

Lisäksi muutosesitys edellyttää myös työpajatoiminnan rahoituksen selkiyttämistä nykyisestä. Rahoitusmallia tulee selkiyttää työpajatoimintaa ohjaavan nuorisolain mukaisen rahoituksen ja koulutuksen järjestäjän valtionosuusrahoituksen osalta. Oppilashuollon palveluiden ja opintososiaalisten etujen rajaaminen työpajajakson ajalta voi muodostua etenkin haavoittuvassa asemassa olevien nuorten kohdalla esteeksi osallistua työpajatoimintaan. Lisäksi toiminta edellyttää selkeää toimintamallia ja vastuunjakoja eri toimijoiden välillä.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

TUVA-lain osalta on hyvä suosia hauissa ensisijaisesti oppivelvollisia.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Lukiolain ja lain ammatillisesta koulutuksesta muuttamisen osalta lakimuutos kuulostaa järkevältä. Oppivelvollisten asettaminen lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen hauissa etusijalle on hyvä ratkaisu. Majoitus- ja matkakorvauksia koskeva muutosesitys lakiin on hyvä. Maksuttomuutta koskevat lakimuutokset ovat myös ok.

Rasinkangas Lasse
lin kunta - lin kunta, mukana lausumassa sivistyspalvelut ja
työllisyyspalvelut